

Grażyna Nawrońska, Tadeusz Nawroński

Elbląg. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 15, 218-219

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania prowadził mgr Tadeusz Nawroński. Finansował WKZ w Elblągu. Trzeci sezon badań. Okres średniowieczny /XV w./.

Kontynuowano prace w wykopie III usytuowanym w północno-wschodniej części terenu objętego hipotetycznym zarysem zamku głównego. Mimo poszerzenia wykopu do ca 90 m² i prawie 7-miesięcznego sezonu, z powodu wysokiego stanu wód gruntowych, prac nie ukończono. Stwierdzono jedynie, że dwa potężne, zdylatowane mury o szerokości ca 2,10 i 2 m biegną dalej w kierunku wschodnim, a po ich północnej stronie układają się nawarstwienia zasypiskowe fosy. Ponadto w południowo-wschodnim narożu wykopu odsłonięto nieokreśloną konstrukcję ceglana o szerokości 2,80 m, do której od południa przylega posadzka ceglana. Funkcje i chronologia odsłoniętych elementów pozostają nadal nieokreślone.

W kolejnym wykopie, o powierzchni 105 m², założonym na dziedzińcu Internatu ZSZ odkryto na szerokości 5 m południowe skrzydło zamku o szerokości zewnętrznej ca 12,60 m i wewnętrznej - ca 8,20 m. Wewnątrz skrzydła znajdują się relikty filarów, ponadto z warstwy rozbiórkowej wydobyto liczne materiały detalu architektonicznego /maswerki, kształtki sklepienne, płytki z literami, itp./ . Poziom ten roboczo można datować na XV wiek.

Badania będą kontynuowane.

ELBLĄG
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna i Tadeusz Nawrońscy. Finansował WKZ w Elblągu. Drugi sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne /XII-XX w./.

Badania koncentrowały się na południowo-wschodniej partii kwartału zabudowy ograniczonego ulicami: Kowalską, Stary Rynek, Linki i Rycerską. W założonych 3 wykopach, o łącznej powierzchni 510 m², pracami objęto część fosy oraz wnętrze miasta średniowiecznego. Istotnym elementem było zlokalizowanie odcinka wewnętrznego pierścienia murów obronnych oraz lica bramy Kowalskiej. Od wnętrza miasta, przy murze obronnym, biegła ulica przymurna, w późniejszym okresie zwężona przez dobudowanie kamieniczki opartej o mur obronny. Mimo znacznych przekształceń terenu uchwycono poziom ulicy drewnianej, którą wstępnie można datować na przełom XIII/XIV w.

Interesująco przedstawia się zabudowa południowo-wschodniej partii kwartału. W jego narożu odsłonięto prawie cały zarys partii piwnicznej kamienicy manierystycznej z około 1580 r. Odzyskano kilkadziesiąt elementów kamieniarki zdobiącej elewację frontową /profile okienne, bony narożne, rauty, kaboszony/.

Zaskakującym było odkrycie gotyckiej oficyny położonej w głębi działki, tym bardziej, że w murach kamienicy nie stwierdzono wątku gotyckiego. Prawdopodobnie oficyna była związana ze szkieletową zabudową frontu działki. Natomiast pewną gotycką metrykę 1 poł. XIV w. ma sąsiednia kamienica /Kowalska 12/ z zachowanym wejściem do piwnic. Przebudowa kamienicy w okresie renesansu polegała na wprowadzeniu do piwnic skleplenia krzyżowo-żebrowego na gurtach oraz dobudowaniu przedproża.

Mimo niesprzyjających warunków terenowych w kilku punktach udało się stwierdzić nawarstwienia i szczątki konstrukcji drewnianych poprzedzających zabudowę murowaną. Ważnym elementem jest uchwycenie potężnej warstwy pożarowej, przypuszczalnie związanej z pożarem miasta w 1288 r.

Z pozłomów tych uzyskano liczny materiał zabytkowy - ceramikę, kości, żuźle, wyroby z żelaza, wyroby skórzane, pochodzące z XIII-XV w. Na uwagę zasługuje znaczny udział w tych zespołach fragmentów całkowicie obtaczanej ceramiki wczesnośredniowiecznej.

W obrębie fosy wyeksplorowano nawarstwienia związane z funkcjonowaniem nowożytnej zabudowy /XVIII-XX w./, w tym kawiarni "Mauritzio". Badania architektoniczne wykazały nieznaczną modernizację partii piwnicznych budynków XIX-wiecznych. Próby eksploracji warstw zalegających pod posadzką piwnic z reguły kończyły się niepowodzeniem z powodu wysokiego poziomu wód gruntowych. Niemniej stwierdzono, iż górne warstwy zawierają jeszcze materiały z XVII-XVIII w., a więc jest to zasypisko fosy.

W ramach nadzoru archeologicznego wykonano pełną inwentaryzację i dokumentację reliktyw kamienicy przy ul. Mostowej 19. W wyniku badań architektonicznych ustalono 3 zasadnicze fazy kamienicy: gotycką, renesansową i nowożytną /XIX w./.

Badania będą kontynuowane.

ELBLĄG
Rejon ul. Służewskiej
Zamek

Politechnika Gdańska
Instytut Architektury
i Urbanistyki
Zakład Historii Architektury

Badania prowadzili dr Zofia Hołowińska i doc. dr Ryszard Massalski. Finansowała Politechnika Gdańska. Piąty sezon badań. Północno-wschodnia część krzyżackiego zespołu zamkowego /XIII-XV w./.